

De Groenling

Afdelingsblad IVN en KNNV Oost-Achterhoek

Nummer 1 Winter 2023

Verlagen van de activiteiten van de afgelopen maanden

en andere wetenswaardigheden

ivn natuur
educatie & **KNNV**
vereniging voor veldbiologie

Lageschaar

vaste planten

*Fleurige plantconcepten:
onderhoudsarm, natuurlijk en kleurrijk*

Fleur d'ansante

PRAIRIE GARDEN

fleur Robuste

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

De Groenling

IVN en KNNV Oost-Achterhoek - 1

Foto: Mathilde Lawalata

Voorwoord

Het jaar 2023 loopt weer naar het einde en het is een bewogen en intensief jaar geweest voor een ieder. Zoals Sjef Lommen (voorzitter) in de Gentiaan van deze zomer schreef is er op bestuurlijk niveau het een en ander gewijzigd, KNNV en IVN gaan op vele fronten samenwerken. Bestuurlijk, gezamenlijke bijeenkomsten en bij het verenigingsblad. Tijdens de werkgroepen- en bestuursvergadering in september is met ruime meerderheid van stemmen gekozen voor de naam van het gezamenlijke verenigingsblad. Vanaf nu geen Gagea en Gentiaan meer maar “De Groenling”, zoals het nu voor u ligt. Het zal er allemaal net even anders uit zien dan u gewend was, maar van beide verenigingen staat alle informatie die wij willen delen in “De Groenling”. Tijdens de ledenvergadering in het voorjaar komen wij op bovenstaand onderwerp vast nog even terug.

In het voorjaar van 2022 werd de wereld overvallen met het binnenvallen van Rusland in Oekraïne, deze oorlog gaat maar door en heeft al zeer veel onschuldige burgers het leven gekost. Begin oktober viel Hamas op een vreselijke manier Israël binnen, vele onschuldige genietende mensen werden gegijzeld en de ellende is nog niet te overzien. Zo is er nog veel meer op te noemen aan zaken waar niet gecommuniceerd en samengewerkt kan worden in de wereld.

Wij hebben een jaar met echt Hollands weer gehad tot nu toe. Een nat en ook wat koud voorjaar, natste voorjaar sinds lange tijd dat goed is geweest voor de natuur en de nodige regen in het najaar zorgt voor prachtige herfstkleuren in de natuur.

LEES VERDER OP DE VOLGENDE PAGINA

Inhoud

- 7 Natuur dichtbij
- 8 Geologie en landschap
Winterswijk
- 9 Excursie Besselinkschans
- 11 Natuurwerkdag Steengroeve
- 12 Paddenstoelenexcursie
Henxel
- 14 Amfibieën en reptielen
- 16 Paddenstoelenexcursie
Leemputten
- 17 Korstmossen
- 20 Cursus wilde planten
- 21 Reünie NGO-groep
- 24 Natuurkiekers
- 28 Weerpraatje

Colofon

De Groenling nummer 1: December 2023

De Groenling verschijnt drie maal per jaar in april, augustus en december.

De redactie van De Groenling bestaat uit:

Ed Grotenhuis, Els van Dijk,
Marco Boekelder en Auke Hoekstra.

Eindredactie: Frans Bomer, Havekortweide 9, 7152 KJ Eibergen, tel: 0545-472457.

E-mail: redactiegroenling@gmail.com.

Sluitingsdatum voor kopij van het volgende nummer: 15 maart 2024. Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak. Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie en graag het onderwerp aangeven.

Tijdens de ledenvergadering in maart zijn wij uitgebreid geïnformeerd over de komst van de Hoornaar, de Aziatische tijgermug naar Nederland. In september kregen wij te horen dat ook in de Achterhoek (Doetinchem en Berkelland) de Hoornaar gespot is.

Nu KNNV en IVN op vele fronten samenwerken zien wij ook dat het aantal werkgroepen nog groter is geworden, tijdens de laatste werkgroepen vergadering kregen wij van alle werkgroepen informatie. Zowel bestuursleden als vele vrijwilligers zetten zich in om zowel leden als niet-leden kennis van de natuur te laten beleven. Tijdens diverse bijeenkomsten is de opkomst van deelnemers groot, geweldig om te horen dat de natuur een waardevolle betekenis heeft voor mensen.

Het nieuwe jaarprogramma 2024 is weer in ontwikkeling en wij kijken uit naar al het moois dat dat te bieden heeft. Daarnaast zijn er publicaties in de media over activiteiten en op de website staan ze ook allemaal vermeld.

Op het moment dat "De Groenling" bij een ieder arriveert loopt 2023 af en staan wij op de drempel van 2024 en gaan wij zien wat het nieuwe jaar ons brengt. Met de vele zeer actieve vrijwilligers binnen KNNV en IVN kunnen wij weer heel wat verwachten. Laten wij daar van gaan genieten. Voor nu wenst het bestuur een ieder mooie feestdagen en een goed 2024.

• Angela Tiggeloven

Van de redactie

Het eerste nummer van De Groenling (de gezamenlijke periodiek van IVN en KNNV Oost-Achterhoek) geeft u hopelijk veel lees- en kijkplezier. De achtergrondfoto op de voorpagina is genomen in de buurt van Vorden door Ria Groot Zevert. Zoals u kunt lezen in het colofon is de redactie uitgebreid met Ed Grotenhuis, hij zal veel van de kopij vanuit de KNNV gaan aanleveren.

Er is voor gekozen om de verslagen van de verschillende activiteiten in chronologische volgorde op te nemen, het logo geeft aan of het gaat om een activiteit van IVN van KNNV of van beiden.

Op deze plaats wil de redactie wel aandacht vragen voor het juiste gebruik van foto's, deze zijn natuurlijk bij elke bijdrage een waardevolle aanvulling op het verhaal.

Om allerlei mogelijke problemen met auteursrechten voor te zijn is het niet handig om zomaar een foto van internet te halen en te gebruiken.

Hierbij een richtlijn:

- Maak de foto zelf (deze naam wordt dan vermeld bij het artikel)
- Informeer bij de Natuurkijkers (zie voor contactgegevens bladzijde 6) of die foto's kunnen leveren, die rechtenvrij gebruikt kunnen worden.
- Zoek op Internet naar rechtenvrije foto's (er zijn verschillende sites die daarvoor gebruikt kunnen worden).

vastgoedpro

Huis verkopen? RGO!

Informeer geheel vrijblijvend naar de mogelijkheden, wij helpen u graag!

RGO **makelaars**
voel je thuis

Singelweg 2 7101 MH Winterswijk T 0543 531 880
info@rgomakelaars.nl www.rgomakelaars.nl

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 maart 2024.
Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Afdelingsinformatie

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@ivn-oostachterhoek.nl

Vice-voorzitter

Angela Tiggeloven
Hoeninkstegge 3, 7104 BK Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-20481937 angelatiggeloven@gmail.com

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@ivn-oostachterhoek.nl

LEDEN

André Hendriks
Dorpsstraat 85, 7136 LJ Zieuwent
tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com
Anke Hollink
Huikert 17a, 7161 GJ Neede (Tevens vertrouwenspersoon)
tel.: 0545-291109 johnenankelink@hetnet.nl
Kay ten Barge
Eikenlaan 106, 7151 WS Eibergen
tel.: 0545-473690 kaytenbarge@gmail.com

Contributies IVN

Leden € 28,00 Huisgenoten € 14,00 Gastleden € 14,00
Jeugdleden € 12,00
Donateurs min. € 15,00
Bankrekening: NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@oost-achterhoek.knnv.nl

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 0544-372612
penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

LEDEN

Ed Grotenhuis
De Eelinkes 28, 7101 PX Winterswijk
tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com
Casper van Dijk
Goossensweg 2, 7104 AX Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-27276613 caspervandijk@gmail.com
Thea Croese
Kamperweg 7, 7137 PA Lievelede
tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Contributies KNNV

Leden € 31,00 Huisgenoten € 10,00 Jeugdleden € 15,00
Donateurs min. € 26,00
Bankrekening: NL84RABO0121465241 t.n.v. KNNV

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

Werkgroepen

Landschapsbeheer

Martin Peterkamp

tel.: 06-10567092 martin@peterkamp.nl

Promotie

Kay ten Barge

tel.: 0545-473690 kaytenbarge@gmail.com

Vleermuizen

Wilko Poortman

tel.: 06-23658486 poortmancw59@kpnplanet.nl

IVN Natuur

Robert Schadd

tel.: 06-82582054 robertschadd@outlook.com

Website IVN

Fred Groothuis

tel.: 06-83348880 webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Werkgroepen

Natuurbeheer

Hermien Toebes

tel.: 0543-538256 h.toebes@solcon.nl

Paddenstoelen

Ed Grotenhuis

tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Veldbiologie

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Website KNNV

Ron Krabben

tel.: 06-40020420 penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

Werkgroepen

Thema-bijeenkomsten

Judith Kuppens

tel.: 06-11426337 kuppensjudith@gmail.com

Excursies

André Hendriks

tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com

Planten

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Natuurkiekers

Ellen van den Adel

tel.: 06-20392805 ellen@workonprogress.nl

Lisette Platjouw

tel.: 06-13141323 lisetteplatjouw@gmail.com

Timmermans & Mulder
BLOEMENSPECIAALZAAK • CADEAU'S
Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403
E-mail timmermansmulder@hotnet.nl

Natuur dichtbij

AUTEUR: ELS VAN DIJK

Soms is het niet nodig ver weg te gaan om bijzondere waarnemingen te zien en dienen ze zich onder je neus aan.

In april dit jaar begon een Appelvink in de appelboom tegenover ons raam een nest te bouwen. Over deze soort is al eerder een stukje geschreven in de Gentiaan.

Het is prachtig om de verschillende fases te kunnen volgen: het bouwen van het nest, voedsel aangevoerd zien worden door het mannetje voor het broedende vrouwtje, het uitkomen van de eieren en uiteindelijk het voeren van de jongen.

We zaten eerste rang en konden dit goed aanschouwen.

Veldmuis.

Een afgezaagde stam van een wilg met daarop uitlopers is het foerageergebied/nestplaats voor een Veldmuisje. Het beestje waande zich onbespied en zodoende konden we zijn/haar gedrag goed observeren.

Behendig werd een blaadje van een takje van de wilg afgetrokken en meegevoerd naar het nest of opgepeuzeld. Soms staande op de achterpoten om bij een takje te kunnen en dan razendsnel wegschieten naar een veilige plek. De Veldmuis is eigenlijk geen 'ware' muis, zoals de Huis- en Bosmuis, maar behoort tot de Woelmuizen. Opvallend vond ik dat dit diertje ook overdag actief was. Maar Veldmuizen zijn afwisselend om de drie uur actief of in rust.

In de zomer trof ik een Wesp- of Tijgerspin in een web aan in het gras. Nooit eerder bij ons waargenomen. Het is een van oorsprong Zuid-Europese soort spin die we door de opwarming van het klimaat in steeds noordelijker streken aan kunnen treffen.

Deze spin behoort tot de orde van de Wielwebspinnen. Vrouwtje spin vangt graag sprinkhanen, maar ook vliegen, kevers en libellen. En soms ook wel mannetje spin die voor prooi aangezien wordt.

Mannetje spin moet door middel van signalen duidelijk maken dat hij geen prooi is, maar wil paren, maar dat loopt niet altijd goed af.

Gedeukte gouden tor.

In juni dit jaar was het aantreffen van de Gedeukte Gouden Tor ook een leuke waarneming. Deze soort bevond zich op de bloem van het Jacobskruiskruid.

Misschien een 'algemene' soort, maar er zijn wel meer 'algemene soorten', die je nog nooit gezien hebt, waardoor het toch iets bijzonders is.

Struiksprinkhaan.
De Struiksprinkhaan belandde op een kledingstuk buiten aan de wasdraad.

Het kan een mannetje Sprinkhaan zijn geweest, op zoek naar een vrouwtje. Of een vrouwtje op zoek naar goede plek om een ei te leggen.

Dat wordt verder zoeken..

De Struiksprinkhaan is beduidend kleiner dan de flinke Sabelsprinkhaan die ik ook al eens aantrof in de tuin.

Het was voor ons door omstandigheden een bijzonder jaar, en deze waarnemingen gaven het een gouden randje. Natuur is dichterbij dan je denkt.

Thema-bijeenkomst Geologie en Landschap in de gemeente Winterswijk

AUTEUR: JUDITH KUPPENS

Op 16 september jl. heeft Maarten van den Bosch verslag gedaan van 60 jaar geologisch veldonderzoek rond Winterswijk in de Zonnebrinkkerk te Winterswijk. Ton Reerink leidde de middag in met een welkomstwoord en Maarten heeft vervolgens aan de hand van dia's en topografische kaarten een uiteenzetting gegeven van de vele duizenden grondboringen die in de loop der tijd zijn gedocumenteerd. We zagen vele foto's, landschapsfoto's, onderzoeks-rapportages en landschapsprofielen.

Het onderzoek is ontstaan binnen de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie en werd vanaf 1969 voortgezet door het Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie in Leiden. Er werd samengewerkt met de Rijks Geologische Dienst, de Dienst Grondwaterverkenning TNO, het drinkwaterleidingbedrijf van de gemeente Winterswijk, het Staring Centrum DLO te Wageningen, Dienst Landelijk gebied en het Waterschap van de oude IJssel. Veel van deze instellingen bestaan niet meer en zijn opgegaan in (semi) private organisaties.

Winterswijk ligt op het Oost-Nederlandse plateau, een hoogte die zich uitstrekt van Haaksbergen naar het zuiden en doorloopt naar Duitsland. De ondergrond bestaat uit miljoenen jaren oude zee-kleien en oudere gesteenten die hier bijna aan de oppervlakten komen.

Delen van de plateaus worden afgedekt door een dunne laag gletsjerleem, keizand en zwerfstenen. Deze zijn in de voorlaatste ijstijd, de Saale-ijstijd, meegenomen en achtergelaten. Onder het gletsjerijs zijn diepe smeltwaterdalen ontstaan. Deze diepe, later opgevulde geulen (meestal dikke lagen zand) vormen nu de lage delen van Winterswijk. Het laagste punt ligt in het Grote Goor of de Bredevoortse Broek. Over grote delen van het landschap ligt een deken van fijn stuifzand.

Unieke plekken in Winterswijk zijn de ondergrond ten zuiden van buurtschap Miste, één van de rijkste vindplaatsen van fossielen van het midden Mioceen zeeleven van Noord-Europa. De oudste gesteenten in Winterswijk zijn ontstaan in de Trias-periode, ongeveer 215 miljoen jaar geleden gevormd.

Maarten van den Bosch is al vanaf 1960 bezig in het geologisch veldlaboratorium Winterswijk. Zo begon hij in 1960 als jonge (amateur)geoloog met geologie-kampen in Huppel en in Limburg. Het documenteren gebeurde destijds met handgeschreven briefjes. Later bij Rijkswaterstaat werkte hij als opzichter.

De techniek van de grondboringen verbetert zich in de loop der jaren, de oude systemen zijn inmiddels niet meer te koop. Er werden opgravingen gedaan bij de Vlijt (Groeve en Steenfabriek Misterweg). In de groeve lagen walvis-skeletten, heel bijzonder.

Bij opgravingen in Eibergen werden schelpen van 10 cm groot gevonden. Ook werden er boringen in Duitsland gedaan en zelfs in Antwerpen. Haaiantanden werden gevonden in Delden. In de vette klei werden opgravingen gedaan en er werden grondboringen gedaan uit het Mioceen, dat was zandiger, daaruit kwamen kleine schelpen. Uit de moeraskalk, dat is een zeepachtige kalk, kwamen zoetwaterschelpen tevoorschijn uit het Holoceen. Droogschuren stonden bij Steenfabriek de Vlijt. Materialen die ze uit de grondboringen haalden liggen voornamelijk in Leiden opgeslagen, o.a. bij Naturalis.

Al met al was het een uitgebreide fotoreportage en een compleet overzicht van 60 jaar geologie onderzoek. De aanbevelingen van Maarten? Er is nog steeds verder onderzoek nodig, kortom er is nog voor eeuwen werk!

Excursie Besselinkschans op 17 september 2023

AUTEUR: ROBERT SCHADD

Het gebied van deze wandeling is tegenwoordig vooral bekend vanwege de zeer populaire Zwarte Cross, die daar ieder jaar wordt gehouden.

De naam Besselinkschans is ook een verwijzing naar de Engelse Schans, die daar in 1627 werd gebouwd als onderdeel van het beleg en de verovering door de Staatse troepen onder leiding van stadhouder Frederik Hendrik van Oranje in de laatste fase van de 80-jarige oorlog.

Rode kornoelje Foto: Robert Schadd

In de jaren 20 van de 17e eeuw, na de beëindiging van het 12-jarig bestand in 1621 werd het oosten van de Republiek bedreigd door de Spaanse bezetting van de vestingsteden Oldenzaal en Groenlo – plaatselijk Grol genoemd. Van daaruit konden de Spaanse troepen plundertochten ondernemen in heel de oostelijke Republiek. Bovendien beheersten beide vestingen belangrijke handelswegen. Oldenzaal werd in 1626 succesvol ingenomen, maar Groenlo was een nog beter verdedigbare vesting.

In het diepste geheim besloten de Staten Generaal dat in 1627 een groot Staats leger een poging zou doen om ook Groenlo in te nemen. Deze onderneming werd grondig voorbereid en in de zomer ging een groot Staats leger via de Lek op weg richting Groenlo. Omdat een groot Spaans leger in het oosten optrok trok als afleidingsmanoeuvre een deel van het Staatse leger op richting Goch.

Op 17 juli ontscheepte de hoofdmacht bij Emmerik en trok in 3 dagen op richting Groenlo. Een voorhoede van ruitery bezette de toegangswegen rond Groenlo. Dit waren de wegen richting Vreden (noordoost), Bredevoort (zuid) en Borculo/Zutphen (noordwest). Hier vestigde het leger in 3 kwartieren. Frederik Hendrik sloeg het grootste kamp op in Lievalde. Ernst Casimir van Nassau in het oosten bij Zwolle en Willem van Nassau bij Avest in het noordwesten. Vanwege de dreiging van een groot Spaans leger onder leiding van Hendrik van den Bergh begon men met 10 000 man met het bouwen van 4 schansen op hoog gelegen plaatsen op 3 kilometer afstand van de vesting Groenlo net buiten het bereik van de kanonnen van de vesting.

In slechts 10 dagen tijd werden deze voltooid en werden tussen de schansen een groot aantal kleinere schansen en andere verdedigingswerken aangelegd.

Stadhouder Frederik Hendrik van Oranje
Door J.Blaeu - Atlas van Loon, Publiek domein

Groenlo was hierdoor geheel omsingeld en geen mens kon meer in of uit de vesting. Een vierde schans werd op een hooggelegen punt ten oosten van het grote kamp bij Lievelde gebouwd ter verdediging van dit kamp. Dit is de Engelse Schans.

De omsingeling van Groenlo in 1627
rechts onderin de kaart zie je de Engelse Schans
Door J.Blaeu - Atlas van Loon, Publiek domein

Daarna begon men vanuit de 3 schansen rond Groenlo met het graven van de loopgraven richting Groenlo en werden vanuit deze loopgraven ondermijningen gelegd in de verdedigingswerken van Groenlo. Nadat één van die ondermijningen tot ontploffing was gebracht en Frederik Hendrik dreigde met het laten ontploffen van nog eens 3 andere ondermijningen gaf het Spaanse garnizoen zich over en kon Groenlo op 19 augustus worden ingenomen; 31 dagen na het arriveren van het Staatse leger rond Groenlo. Daarna bleef Groenlo tot het einde van de 80-jarige oorlog met de vrede van Munster in 1648 in Staatse handen.

Na de inname van Groenlo werden de 3 van de 4 schansen vrijwel onmiddellijk geëgaliseerd omdat deze op vruchtbare hoog gelegen essen gebouwd waren.

De Engelse Schans was echter op een hoog gelegen heidegebied gebouwd en bleef nog tot in de 20ste eeuw gedeeltelijk zichtbaar. In de 20ste eeuw was het terrein inmiddels bebost maar nog wel met de kenmerkende hoogteverschillen. Na de tweede wereldoorlog is het terrein aangekocht door de Motor- en Auto Club Lichtenvoorde juist vanwege deze hoogteverschillen in het terrein.

In 2002 werden de resten van de Engelse Schans volledig gerestaureerd.

De Zwarte Cross, die in 1997 voor het eerst georganiseerd werd in Hummelo, verhuisde in 2007 naar de Besselinkschans en wordt daar sindsdien jaarlijks georganiseerd. Tijdens de wandeling zagen we dat de door de Zwarte Cross gebruikte terreinen weer helemaal schoongemaakt waren en opnieuw ingezaaid waren met gras. Het is inderdaad een heel mooi natuurterrein, met mooie hoogteverschillen. Vanaf een uitkijktoren kun je de gerestaureerde Engelse Schans goed bekijken.

Foto John Bonnet/Natuurkijkers

Natuurwerkdag Steengroeve

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Natuurwerkdag Steengroeve op 7 oktober

En ze waren er weer! Zowel Bertus als Hennie zijn de 90 al gepasseerd, maar waren ook vandaag weer present om mee te doen met de natuurwerkdag. Ik vind het geweldig dat zij dit nog kunnen en willen doen en vol ijver bij ons aan het werk gaan. En ze waren niet de enigen. In totaal waren er zo'n 20 mensen aanwezig; leden van de KNNV en IVN en medewerkers van de Van der Lugtstichting. Fijn, zo'n opkomst!

En dan wil ik ook nog even Hermien noemen: De organisatie was weer voortreffelijk en de champignonsoep met de hooikist methode in de pauze heerlijk. Complimenten!! Fijn dat er in de nieuwe wagen nu ook plaats is voor een aantal stoelen; dat maakt de pauzes ook veel comfortabeler.

Het weer zat ook mee; ca 20° en licht bewolkt met wat zon. Dat werkt extra prettig. Omdat we hier met regelmaat komen, was er vandaag veel 'klein werk'; vooral opslag van afgelopen jaar. Dus veel knippen en harken. Vele handen maken licht werk.

Louis-Jan nam de gelegenheid te baat om meteen wat te inventariseren. Hij kwam tot 76 soorten. De laatste was de *Knautia dipsacifolia* (bergknautia). Op het kaartje van de Floron zag ik dat hij in het oosten van ons land alleen hier gevonden is. Hij deed zijn naam hier op de rotsen eer aan. Andere soorten die hij vond, waren o.m. de Stengelloze sleutelbloem, Blauwe knoop, Pilzegge, Gewone vleugeltjesbloem, Echt hertshooi, enz.

De oehoe? Ja, bekend uit deze groeve, maar die zie je niet zomaar. Wel werd de rugstreepad gezien en overal de wijngaardslakken. Het blijft altijd leuk om in zo'n bijzonder geologisch gebied te werken en bij te dragen aan het onderhoud.

Paddenstoelenexcursie Landgoed Gossink in Henxel

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Het leek vandaag, 1 oktober, niet mee te zitten. Het was in september zeer droog geweest en er was net één buitje deze week gevallen. We verwachten er vandaag niet zoveel van. Maar dat viel gelukkig mee.

Koraalzwam

Landgoed Gossink is een mooi gevarieerd landgoed met prachtige beukenlanen.

Jaren geleden was één van die lanen een mooie laan met Amerikaanse eiken en vooral in het najaar een schitterend gezicht. Maar het Gelders landschap wilde liever inheemse bomen i.p.v. exoten en de laan werd gekapt en de Amerikaanse eiken vervangen door jonge beuken. Dit tot grote woede van veel buurtgenoten die hier juist veel plezier aan beleefden.

De week na onze excursie stond in de krant dat Gelders landschap een andere laan met oude beuken wil gaan kappen en nieuwe bomen planten. Wijs geworden door de vorige keer wordt nu de buurt wel ingeschakeld en om hun mening gevraagd. Aan het begin van de laan was ook een keurig briefje opgehangen met het hoe en waarom voor de andere wandelaars.

Nu moet je wel poep in je ogen hebben om niet te zien dat deze beukenlaan en zeer slecht bij staat. Kale toppen en slechte stammen die op veel plaatsen al flink aangetast zijn door allerlei zwammen o.a. oesterzwam, de platte tonderzwam en de dikrandtonderzwam. Nou dan weet je het wel; net zo'n bomenmoordenaar als de reuzenzwam. Waarom is deze laan in een aantal jaren zo slecht geworden? Ik denk door de hitte en droogte van de laatste jaren. Beuken wortelen niet zo diep en kunnen dan moeilijk bij het grondwater komen.

Wij moesten helaas constateren dat de nieuwe beuken die in plaats zijn gekomen er ook niet florissant bij staan. Magere kronen en ook veel kapot gebarsten bast (door de felle zonnebrand? Beuken hebben maar een relatief dunne bast).

Maar met dank aan Obsidentify hebben we toch heel wat soorten kunnen zien; Een aantal mensen hadden deze app op hun mobiel en konden daardoor ook zelfstandig zoeken. Kwamen bij twijfel even bij de excursieleider langs. Doordat het opzoeken sneller gaat, moet er minder lang gewacht worden, loopt de excursie soepeler en wordt er meer gezien.

Echte tonderzwam

In totaal zagen we 42 soorten o.a. Witte bultzwam, Gezo-
neerde stekelzwam, Gestreept nestzwammetje, Zwartpur-
peren russula, Gewone heksenboleet, Amethistzwam (Ro-
dekoolzwam), Rechte koraalzwam, Plooivoetstuiwzwam,
Roestbruine kogelzwam en de Roodbruine slanke amaniet.
Kun je ze allemaal eten? Jazeker, maar sommige maar één
keer! (Zoals de Groene knolamaniet). Een feit is wel dat
vorig jaar een paar deelnemers wat oesterzwammen heb-
ben meegenomen en dat ik ze nadien nooit meer heb te-
ruggezien....

Roodbruine slanke amaniet

Oesterzwam

Luuk Temming

BOOM EN GROEN

- Verwijderen van bomen op moeilijk bereikbare plekken d.m.v. klimtechnieken.
- Boomonderhoud met hoogwerker
- Snoeien van (monumentale) bomen.
- Onderhoud van natuurelementen zoals houtsingels en de fruitboomgaard.
- Gevelde boom aan planken zagen met eigen zaagmachine

Luuk Temming
Boom & Groen
Schatbergstraat 55
7131 AP Lichtenvoorde

T 0544 - 84 21 52
M 06 - 28 778 183
E info@luuktemming.nl
I www.luuktemming.nl

Voor al uw
bomenwerk

Platte tonderzwam

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15
maart 2024.
Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Thema-bijeenkomst amfibieën en reptielen

AUTEUR: JUDITH KUPPENS
FOTO'S: JAN STRONKS

Op 11 oktober jl. was Jan Stronks gastspreker in de Kronenkamp in Neede, om ons het een en ander te vertellen over amfibieën en reptielen in de Achterhoek.

Zo vertelde hij dat hij vanaf 1980 broedvogels inventariseerde en later reptielen en dagvlinders. Hij had altijd al interesse in de fauna en fotografie. Hij heeft daarom vanaf 1989 van zijn hobby zijn werk gemaakt. Momenteel is hij werkzaam als ecooloog voor Stichting Staring Advies, een ecologisch onderzoeks- en adviesbureau dat zich bezighoudt met natuur en landschap. Tevens werkt hij als ecooloog voor Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek, afgekort VALA. Zij zijn al enige jaren bezig om de leefomgeving van de boomkikker, knoflookpad en de kamsalamander in de Achterhoek te verbeteren. Dit doen zij door middel van herinrichtingsmaatregelen en aanleg van nieuwe natuur op verschillende plekken.

Amfibieën en reptielen verschillen van elkaar. Amfibieën zijn kleine gewervelde dieren die als larve uitsluitend in het water leven en als volwassen dieren voor een groot deel hun tijd op het land doorbrengen. Amfibieën hebben een naakte huid met slijmlaag, planten zich voort in water, zijn koudbloedig en houden een winterslaap. De voortplanting gaat door middel van eieren en de ontwikkeling van de eieren en larven gebeurt in water. Voorbeelden zijn kikkers en padden en water- en landsalamanders.

Reptielen leven op het land in zowel vochtige als droge milieus, maar ook in zoet water en in zeewater. Ze hebben een geschubde huid met hoornlaag, de voortplanting gebeurt op het land, ze zijn koudbloedig en houden ook een winterslaap, voortplanting gebeurt ook door middel van eieren. Voorbeelden zijn hagedissen en slangen.

Welke amfibieën en reptielen komen voor in de Achterhoek?

Dat zijn de Vuursalamander; de Alpenwatersalamander, de Kamsalamander en de kleine watersalamander. Je hebt landsalamanders en watersalamanders. Evenals zomer- en winterbiotopen. En je hebt voortplantingsbiotopen (water, poelen).

De Vuursalamander komt voor in oude boslocaties, dan moet er 100 tot 200 jaar bos aanwezig zijn (zoals in Vreden, Ahaus). Er zijn 8 verschillende populaties gevonden in Duitsland. In Nederland zijn ze vooral te vinden in Zuid-Limburg. De vuursalamanderpopulatie is sterk afgenomen, velen zijn gestorven door een schimmelziekte die voorkomt onder terrariumhouders.

De Alpenwatersalamander komt oorspronkelijk uit de Balkan en uit Italië. Deze soort wordt ook in Nederland gevonden, net op de grens bij Winterswijk. De Duitse populatie is zich aan het uitbreiden. Wereldwijd wordt deze salamander heel veel uitgezet.

De Kamsalamander kan 18 cm groot worden. In het voortplantingsseizoen zie je een kam op de rug. De salamander zie je in poelen, drinkpoelen voor vee, ondiepe sloten, waar géén vis voorkomt, bijvoorbeeld in het Aaltense Goor. Maar ook in het Vragenderveen en in de Steengroeve zijn ze te vinden, evenals in de drinkpoelen van het Woold. De omgeving is meestal verschaald, dichtbij bos of houtwallen, die zijn nodig voor overwintering. De jongen komen in augustus het land op en leggen dan behoorlijke afstanden af. De kleine Watersalamander is algemener en die soort zie je ook meer in de weidepoel. De Knoflookpad leeft overdag onder de grond en is 's nachts actief. Het is een gravende soort. Hij komt voor in open rivierduinen en hogere akkers in een landbiotoop. Hij is zeldzaam geworden in de Achterhoek, het gaat slecht met deze bedreigde soort. Door intensieve landbouw is een groot deel verdwenen. Wel zie je hem nog in volks- en moestuinen, bij een lage grondwaterstand. Vanuit agrarisch landbeheer zijn kruidenrijke akkers en akkervelden gewenst. In poelen in Zieuwent komt hij nog wel voor.

De gewone pad zie je overal, alleen in open landschap is hij veel schaarser.

Rugstreppad.

De Rugstreppad is een pionier, is mobiel en zoekt kale omgevingen op, zoals duinen, rivieren. Ze hebben een lange periode nodig om eitjes af te zetten. Ze planten zich voort via ondiepe plassen en maken veel lawaai! Waar komen ze voor in de Achterhoek? Ze zijn te vinden rond de Steengroeve in Winterswijk en in Willinks Weust, op de route voor dagvlinders, een Natura 2000 gebied, hoor je bij elke m2 rugstreppadden. In Netterden in de poelen rond de zandwinningsplassen komen ze voor, evenals op de Veluwe.

De Boomkikker was ooit ruim verspreid, maar ging sterk achteruit in de jaren '80. De laatste jaren treedt herstel op door uitvoering van natuurontwikkelingsmaatregelen in de vorm van poelen of aanleg en verbetering landhabitat. De boomkikker plant zich voort in visvrije, zonnig gelegen en matig voedselrijke poelen met een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie. In de loop van april zijn de mannetjes goed te horen. De meeste eiklompjes worden eind april tussen de oeverbegroeiing aangetroffen. Larven vind je tot augustus. Daarna kruipen ze de grond in, voor de winterperiode, niet te diep, anders bevroren ze. Overdag zul je ze vinden op beschutte plekje in de zon, liefst op complexe structuren, zoals braamstruwelen en houtwallen, zodat ze bij gevaar goede schuilplekken hebben. Zitplekken van de boomkikker zijn: braam; gele lis; zwarte els; framboos; rode bes; wilg; hazelaar; hop; bereklauw; Gelderse roos. Waar vindt je ze in de Achterhoek? In Noordijkerveld en Wildenborch. En in voormalig zwembad 't Vleer in Neede is een ware boomkikkerbiotoop gerealiseerd! De afgelopen drie droge jaren pakten goed uit voor de boomkikker, immers de vis was verdwenen uit de poelen, waardoor de boomkikkers zich goed konden voortplanten evenals de Kamsalamander. Ze hadden immers géén predatoren meer.

Boomkikker.

De Heikikker komt in de hoogvenen voor, vochtige heidegebieden. De bruine kikker neemt af, heeft last van de droogte. In het agrarisch cultuurlandschap gaat deze soort achteruit. Vaak is de inrichting en het beheer niet optimaal. Ook moet men geen tamme watervogels houden.

Reptielen

De Hazelworm is een pootloze hagedis van maximaal 40 cm lang. Hij wordt vaak ten onrechte voor een slang aanzien. Komt voor in open bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen (Borkense baan Winterswijk).

De Zandhagedis heeft in de rode lijst de status kwetsbaar. Het is een vrij robuust gebouwde hagedis. Opvallend zijn de groene flanken van de mannetjes in het voorjaar. Komt bij spoordijken in de Achterhoek voor, in Montferland en in Miste, Winterwijk, in het cultuurlandschap en dat is eigenlijk heel bijzonder.

De Levendbarende hagedis: deze hagedissen leven op zandgronden en in veengebieden in het oosten, midden en zuiden van Nederland, op vooral vochtige plekken. Ze zijn eierlevendbarend, vandaar de naam. Ze komen voor in het Wooldse veen. Echter sinds de jaren '80 zien we

Levendbarende hagedis.

een achteruitgang van de aantallen, wat ook te maken heeft met de opwarming van het klimaat.

Ringslang

De ringslang is de grootste slang in Nederland (tot 1,20m). Hij is niet giftig en is gebonden aan waterrijke plekken. Deze liggen meestal op zandgronden en op de overgang van zandgrond naar veen- en kleigronden. Tientallen jaren geleden was het een vanzelfsprekendheid dat je ringslangen tegenkwam in de Achterhoek. Mest- en composthopen op boerderijen en tuinen zorgden ervoor dat de ringslang zijn eieren kon afzetten in die hopen. De ringslang populatie is hard achteruitgegaan. In Heidenhoek, bij Zelhem zijn ze te vinden, ook door middel van projecten.

Gladde slang

De gladde slang komt voor in droge heideterreinen, maar ook hogere delen van hoogveengebieden en open bossen en jonge aanplant op zandgrond. Ze zijn niet giftig en niet agressief en leven vrij verborgen. Komen voor op grensgebied met Duitsland en in Wooldse veen en Montferland.

Gladde slang.

Adder

De adder is de enige gifslang in Nederland. De slang is niet agressief maar bij bedreiging kan zij bijten. Adders zijn eierlevendbarend. Ze broeden de eieren in het lichaam uit. Voor de overwintering gebruikt de adder ondergrondse, vorstvrije winterverblijven zoals konijnenhollen of holten tussen wortels van bomen. (bijvoorbeeld braamstruiken). De adder komt nog voor in Duitsland en in het Haaksbergerveen.

Paddenstoelenexcursie Leemputten

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Op zaterdag 28 oktober hield de KNNV een paddenstoelenexcursie naar de Leemputten bij Haak en Hoek. Het had afgelopen maand flink geregend, we staan ergens in de top vijf van de meeste neerslag. Ook de vrijdag ervoor was een compleet verregende dag. De paddenstoelen waren er blij mee, we hebben er veel gezien. In totaal 67 soorten.

Met de excursie hadden we geluk: bewolkt en 's middags ging de hemel open en hadden we veel zon. Een aantal deelnemers had de app van Obsidentify om paddenstoelen te determineren op hun mobiel en konden daar zelf mee aan de gang. Erg leuk, hoewel het niet altijd klopt, maar bij twijfel heb je de excursieleider en ook anderen om je heen om je te helpen.

Goudvliesbundelzwam

Ik had afgelopen maand wel enkele Vliegenschwammen gezien, maar niet zoveel. Vandaag zagen we ze in overvloed. Merkwaardig genoeg van andere algemene soorten zoals Panteramaniet en Parelamaniet slechts één gevonden. Die had ik afgelopen maand elders toch wel vaker gezien, maar net als planten hebben ook paddenstoelen hun eigen tijd om te bloeien en die kan zo goed als voorbij zijn. Zo zagen we wel de eerste exemplaren van de Nevelzwam, een flinke paddenstoel die laat bloeit en als het niet hard vriest tot ver in december nog te vinden is.

Zo zagen we ook van de Grote stinkzwam maar één exemplaar, maar wel op een aantal plaatsen de Kleine stinkzwam (*Mutinus caninus*). Over de herkomst van deze latijnse naam bestaan verschillende verklaringen. Zo zou *Mutinus* afgeleid zijn van *Mutina* (de Romeinse naam voor de Italiaanse stad Modena). Ik geloof de versie dat het gewoon klein hondenpiemeltje betekent. We vonden ook de Roze kleine stinkzwam. Die is uit Noord-Amerika ingevoerd en sinds 1950 in Nederland bekend.

Ook vonden we veel boleten, vooral Eekhoorntjesbrood, Kastanjeboleet, Berkenboleet en Populierenboleet. Merkwaardig waren de vondsten van de Witte kluiszwam, namelijk allemaal langs het fietspad. De sporen zijn vermoedelijk door de fietsers meegenomen en verspreid langs het pad.

Zoiets heb ik meer dan 10 jaar geleden ook meegemaakt in Winterswijk, maar dan met de Brede wespenorchis. Daar stonden op een gegeven moment zo'n 15 exemplaren in het fietsenhok achter de Zonnebrinkerkerk. Het jaar daarvoor was eind juli de fietsvierdaagse gehouden die georganiseerd werd door de kerk. De kerk was toen start- en eindpunt. De sporen zijn toen door de fietsbanden daar terechtgekomen. Verder stonden ze nergens, alleen daar. En ze staan er nog; dit jaar zag ik nog 3 exemplaren. Dit dankzij een goede koster of tuinman die houdt van de natuur en eerst kijkt voordat hij schoffelt. Ook elders rond Winterswijk heb ik ze bij fietspaden gezien.

Er waren zoveel paddenstoelen te vinden dat wij maar rond één vijver hebben gelopen. Maar dat was genoeg voor 67 soorten. Andere gevonden soorten: Veel Ridderzwammen, Russula's Gewone elfenschermpjes, Asgrauwe koraalzwam, Slijmerige blekerik, Rimpelende melkzwam, Amethystzwam (Rode koolzwam), Plooivoetstufzwam en op verschillende plaatsen de Groene anijstrechtterzwam (goed te ruiken). Heel leuk was ook een groepje Goudvliesbundelzwammen in een oude knotwilg.

Een mooie middag, met dank aan alle enthousiaste deelnemers!

Rimpelende melkzwam

Thema-bijeenkomst korstmossen

AUTEUR: LIES JACOBS
FOTO'S: ELLEN VAN DEN ADEL

In de Zonnebrinkkerk is de spreker op 8 november 2023 Henk-Jan van der Kolk, ecooloog bij de Nederlandse vereniging voor mossen- en korstmossenonderzoek (BLWG). Voor een 25-tal aanwezigen begint Henk-Jan zijn presentatie met een paar natuuroptnames van dieren en planten. Dat is de natuur zoals we die we die als eerste in gedachten hebben. Maar naast het dierenrijk en het plantenrijk is er nog een derde rijk: dat van de schimmels.

In het ecosysteem bieden korstmossen voedsel en een schuilplaats aan kleine beestjes zoals wormen, kevers en specifieke soorten, zoals korstmosuilen. Vogels scharrelen daarom graag op boomstammen hun kostje op. Korstmossen leggen bovendien de bodem vast en zorgen voor nestmateriaal voor allerlei dieren.

De mens heeft in vroeger tijden bepaalde kleurstoffen gewonnen uit korstmossen. De medicijnindustrie gebruikt nog steeds de werkzame stoffen die in bepaalde soorten aanwezig zijn. Door hun langzame groei en lange levensduur geven ze ook informatie over de natuurhistorie van een bepaald gebied.

Allereerst: de naam korstmossen is verwarrend, want het zijn géén mossen. Mossen (ong. 600 soorten in Nederland) zijn een soort primitieve planten, ze hebben geen vaten en geen wortels. Ze houden van vochtige plekken en planten zich vegetatief of middels sporenkapsels voort. Pas in de 20ste eeuw is ontdekt dat korstmossen (ong. 700 soorten in ons land) bestaan uit 2 organismen, die in symbiose leven nl. algen en schimmels. De alg vangt zonlicht en geeft de via fotosynthese aangemaakte voeding aan de schimmel. De schimmel beschermt de alg met chemische stofjes. Als je korstmossen doorsnijdt, zie je de twee componenten. Ze zijn taai en houden bij droogte hun vorm. Ze leven ook op extreme plekken, groeien langzaam en vermeerderen zich vegetatief. De schimmel bepaalt de naam van het korstmos.

Het huidige belang van korstmossen is, dat ze een goede indicator zijn voor de luchtkwaliteit. Zwaveldioxide (wel minder nu), stikstof en klimaatverandering zijn van invloed op het verdwijnen van gevoelige soorten en het verschijnen van nieuwe (atlantische en warmteminnende) soorten. Het groot dooiermos doet het goed onder invloed van ammoniak, evenals de schildmossen. Andere soorten zoals het eikenmos en het groot boerenkoolmos belanden op de rode lijst. De verspreidingsatlas van korstmossen is compleet en in 7 provincies geactualiseerd, dankzij het noeste werk van 400 vrijwilligers. Het kortmossenmeetnet omvat 6000 meetpunten!

Korstmossen zijn niet gebonden aan een natuurlijke omgeving. Ze voelen zich behalve op hout en aarde ook thuis op materialen als steen, basalt, kalksteen, graniet. Door hun aanwezigheid krijgen bijvoorbeeld oude muren en grafstenen een bijzondere uitstraling.

Bij restauratie is het van belang de zo karakteristieke korstmosbegroeiing intact te laten. Dit kan door kleinschalig te werken, en kalkspecie en de oorspronkelijke stenen te gebruiken. Korstmossen tasten de stenen niet of nauwelijks aan, dus schoonmaken is uit den boze. We hebben deze avond de prachtige vormen van takvormige, bladvormige, korstvormige korstmossen, beker-mossen en andere soorten in een mooie parade aan ons voorbij zien trekken. Om de staat van de korstmossen goed te monitoren zouden Henk-Jan en de BWLG in de Oost-Achterhoek nog wel wat vrijwilligers kunnen gebruiken.

Ben je geïnspireerd door het verhaal van deze enthousiaste spreker en wil je meedoen aan mossenexcursies en determinatie-avonden, stuur dan een appje naar de contactpersoon van de KNNV Oost Achterhoek, Thea Croese. Dan krijg je een appje als er iets georganiseerd wordt. Tel: 06 14063024
Overige informatie: www.blwg.nl

Ijsvogel

AUTEUR: ANDRÉ HENDRIKS

Op een zaterdagmiddag in april hoorde ik de ijsvogel in de tuin. En jawel, hij ging op een beeld zitten bij de vijver. Keek een beetje rond en concentreerde zich op de vijver. Dook in de vijver en kwam er met een stekelbaarsje uit en ging op het beeld zitten. Hij sloeg het visje links / rechts dood en slikte het door. De ijsvogel bleef zitten en ving nog een paar visjes. Daarna heb ik de ijsvogel niet meer gehoord of gezien maar in november was hij er weer om visjes te vangen. Het is een fascinerende vogel.

Kopij

Heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen, stuur dat dan uiterlijk 15 maart 2024 in voor de volgende Groenling.

Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Ijsvogel gemaakt door de verrekijker

(advertentie)

Hendriks
Landschapsonderhoud
en de kleine tuin.

Cursus 'wilde planten' gaat weer van start

AUTEUR: THEA CROESE

Vanaf 19 maart tot eind mei 2024

De gezamenlijke plantenwerkgroep van het Instituut Voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN) en de vereniging voor veldbiologie (KNNV) Oost Achterhoek organiseren voor de tweede keer een wilde plantencursus. In 2022 hebben 20 deelnemers met groot enthousiasme de cursus gevolgd. De cursus bestaat uit 9 theorielessen, gegeven op dinsdagavonden in de Kruidenhof in Mallem (Eibergen) en 3 excursies elders op zaterdagmorgen.

Opgave voor de cursus

Vanaf 1 januari tot 15 februari 2024 kan je je opgeven per email bij: Jandirk@focker.eu.

Eventuele opgave als lid van IVN of KNNV kan dan tegelertijd.

Wees er snel bij want we hanteren een maximum en een minimum aantal deelnemers. Een reader wordt verstrekt. We werken met de Eggelte Flora. Bovendien heb je een goede loep nodig. Beide moet je zelf vóóraf aanschaffen. Bij de aanmelding kan je aangeven dat je dit gezamenlijk wil doen.

Verdieping plantenkennis

De Wilde-planten cursus wordt georganiseerd om de leden van IVN/KNNV Oost Achterhoek meer verdieping van hun plantenkennis te bieden. Dit sluit aan bij de doelstellingen van beide verenigingen om kennis van de natuur te delen met meer mensen en daarmee de liefde en betrokkenheid voor de natuur onder de mensen te vergroten. Deze cursus is speciaal bedoeld voor IVN/KNNV-leden die geïnteresseerd zijn in planten en er meer van willen weten. Bijvoorbeeld om als natuurgids daar hun voordeel mee te doen.

Cursusinhoud

In de cursus leer je de wereld van de planten kennen door deskundige docenten op een interactieve wijze en met klassikale begeleiding, veld-excursies en opdrachten in je eigen omgeving. De kosten bedragen € 65,- voor leden en € 85,- voor niet-leden.

Cursus-onderdelen:

- De bouw van planten en de voortplanting,
- De opbouw van het plantenrijk,
- Herkennen van plantenfamilies en plantensoorten,
- Plantensoorten determineren aan de hand van kenmerken met behulp van de Flora (Veldgids van Eggelte),
- Relaties van planten met insecten, onderling en met hun omgeving.

Reünie NGO-groep IVN Oost Achterhoek op 25 november 2023

AUTEUR: LIES JACOBS

In de app-groep van NGO groep 2016-2017 werd gevraagd wanneer we dit jaar de reünie zouden houden. Dat hadden we de vorige keer toch afgesproken? Hennie Wieland gaf gehoor aan deze oproep en nodigde ons uit voor een wandeling in het Assinkbos, op de grens van Eibergen en Haaksbergen.

Zaterdag 25 november is het dan zover: we verzamelen ons op de modderige parkeerplaats aan de Assinkweg en hopen dat de weergoden ons op de laatste dag van een buiige week toch nog goedgezind zijn.

Het Assinkbos, het Honeschbos en het Lankheterbos vormen samen het Landgoed Lankheet. Wij gaan in het noordelijke gedeelte wandelen. Hier loopt de Buurserbeek. Deze watergang begint in Ahaus als Aa, komt bij Haarmühle ons land binnen, heet dan Buurserbeek, krijgt bij Diepenheim de naam Schipbeek en stroomt bij Deventer uit in de IJssel. De watergang is diverse keren omgeleid en gekanaliseerd. Tevens zijn in vroegere eeuwen nieuwe kanalen gegraven die scheepvaart mogelijk maakten tussen Deventer en het Duitse achterland. Handelswaar als scheepstimmerhout werd vervoerd op platte schepen, de zogenaamde potten. Doordat steeds betere landwegen ontstonden en het toch al een hele toer was de vaarweg te onderhouden, verdween omstreeks 1900 deze scheepvaart. In het toeristenseizoen is het mogelijk met een replica van een Buurserpot een tochtje te maken.

De boeren in dit gebied gebruikten de Buurserbeek ook om hun weilanden te bevoeien met kalk- en mineraalrijk water. Middels een ingenieus stelsel van wallen, dammen en greppels stroomde dit vruchtbare water over hun land. Bij vorst werd zo bovendien de zode beschermd en dit gaf in het voorjaar een voorsprong bij de groei.

Met de komst van de kunstmest verdween deze schone en duurzame manier van bemesten. De 'stikstoflandbouw' heeft echter duidelijke nadelen. De huidige landgoedeigenaren, nazaten van vroegere textielfamilies, wilden natuurvriendelijker beheer en vatten daarom het plan op dit oude systeem te herstellen. Het laten meanderen van de Buurserbeek was onderdeel van dit plan en dit werd uitgevoerd i.s.m. het waterschap Rijn en IJssel.

Buurserbeek

Er komen plaatsen waar de beek buiten haar oevers mag treden en water geborgen wordt om periodes van droogte te overbruggen. Dit zorgt ook voor een hogere grondwaterstand en voorkomt de verdroging van het bos. Op onze wandeling zien we het eindresultaat: De meanderende beek schuurt de ene oever uit en zet op de andere oever zand af. Oevers raken begroeid en bieden schuil- en broedplaatsen voor allerlei dieren. Greppels en schuiven regelen de waterstand, voordes staan in deze natte periode onder water. Gelukkig liggen er genoeg stokken in het bos om zonder natte voeten te krijgen oversteekjes te nemen!

Onze reünie is wat laat in het seizoen, maar het blad zit nog aan de bomen en we zijn nog vóór de vorst. Dat betekent dat er nog volop paddenstoelen zijn, zoals oorzwammetjes, korstzwammen, en koraalzwammen.

Oorzwammetje

Koraalzwam

Korstzwam

Als IVN-ers staan we regelmatig stil om elkaar te wijzen op iets bijzonders. De sporen van een ree, een wegspringende kikkertje. Een brede wespenorchis met zaaddozen wordt zelfs nog opgemerkt. En ondanks het feit dat we allen nog moeten bijkomen van de verkiezingsuitslag en ons bezorgd afvragen wat dit voor de natuur gaat betekenen, genieten we vooral van al dit moois. We zijn ons er sterk van bewust dat het onze taak is, dit aan jong en oud te laten zien. Dat dit is, wat wij kunnen doen.

De paden waren glibberig, de voordes moesten met beleid genomen worden en aan het eind van deze tocht komt er ook van boven nog een flinke hoeveelheid water. We besluiten de laatste lus niet meer te maken en we gaan met onze amfibische gids terug naar de parkeerplaats. Een interessante wandeling, maar het bos is nog zo groot: de heidevelden, de vennen, het waterpark en misschien de hazelworm bewaren we voor een volgende keer.

We sluiten af met een goede en gezellige maaltijd in 'de Jordaan'', en.... de volgende reünie staat al weer gepland!

BURO COLLOU
TUIN & LANDSCHAPSONTWERP

Tuin- en landschapsonwerp voor overheden, instellingen en particulieren:

- Beleef- en beweegtuinten
- Openbare ruimte
- Natuurinrichting
- Tuinen en boerenerven
- Landschappelijke inpassingen

Buro Collou Looweg 10 7152AL Eibergen
E: jac@burocollou.nl T: 0545-479765 www.burocollou.nl

wilde weelde
vakgroep natuurlijke omgeving

(advertentie)

DE TUIJEN VAN *geerdink*

NATUURLIJK NATUURRIJK

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUIJEN

(0)545 - 292 568
POST@TUIJENVANGEERDINK.NL

WWW.TUIJENVANGEERDINK.NL

Eén jaar Natuurkiekers

AUTEUR: ELLEN VAN DEN ADEL

In 2023 zijn de Natuurkiekers Achterhoek van start gegaan. Wij zijn natuurliefhebbers die het leuk vinden om gezamenlijk op pad te gaan om natuurfoto's te maken van wat ons ter plekke inspireert. Het was even kijken of dit zou aanslaan, omdat het geen georganiseerde wandeling of excursie betrof. Wat bleek? Deelnemers vonden het leuk en keerden terug. We leerden van elkaar over fotografie en natuur, in het veld, terwijl we - vaak in het gras liggend - foto's maakten. Het leuke was dat iedereen mee kon doen. Met een smartphone of een camera met verschillende lenzen, beginners of al gevorderden, natuurkenners of fotografiëkkenners. Iedereen had weer iets anders in te brengen en te leren. Het was een mooi eerste jaar. In dit artikel delen wij graag wat we van elkaar hebben geleerd met een aantal fototips en bijbehorende foto's die tijdens de fotosafari's zijn gemaakt.

Twee keer per jaar kijken we samen terug op het voorgaande fotoseizoen. We bewonderen elkaars foto's, geven tips ter verbetering en inspireren elkaar voor het komende seizoen.

Wij wensen alle leden ook in 2024 weer veel plezier en bijzondere momenten toe in de mooie natuur van de Achterhoek. Als je het leuk vindt, ben je uiteraard van harte welkom om een keer een kijkje te komen nemen bij de Natuurkiekers.

Tip 1 – neem de tijd en kom tot rust

Even snel een kiekje maken is er niet bij als je met de Natuurkiekers op pad gaat. We scharrelen rond en nemen de tijd om tot rust te komen in de natuur en laten de natuur spreken. Soms zien we een mooi landschap, soms een klein bloempje dat onze aandacht trekt. De lichtballen (Bokeh) in de achtergrond van deze foto van Ria laten mooi de rust en dromerigheid zien.

Grevengracht - Ria Groot Zevert

Tip 2 – ruimte in de foto

Deze reebok werd door Ellen gefotografeerd in het Aaltense Goor. Het licht was mooi en de reebok nieuwsgierig. In de loopprijs van het dier is ruimte opengelaten, zodat het dier de foto als het ware inloopt en niet aan het einde van de foto van de rand af lijkt te vallen.

Aaltense Goor - Ellen van den Adel

Tip 3 – zwart-wit

Soms is een kleurenfoto mooi, maar is de zwart-wit versie prachtig. Met zwart-wit benadruk je de contrasten die al in de foto zitten en vallen licht en schaduw beter op. Zeker ook de weerspiegeling van de boom op de foto die Mario in het Wooldse Veen maakte benadrukt dit effect. Zwart-wit versimpelt het beeld, waardoor ook ongewenste details op de foto kunnen wegvallen.

Wooldse Veen - Mario Bekke

Tip 4 – oog voor detail

In het hart van deze paardenbloem is van alles te zien. Pieter heeft dit met oog voor detail prachtig weten vast te leggen: de vrucht, het eenzadig nootje en het gesteelde vruchtpluis waar het aan vast zit. Nog even en ze worden door de wind verspreid.

Needse Achterveld - Pieter Dorrestein

Tip 5 – kunst van herhaling

Deze veldzuring werd door Thea gefotografeerd bij de Grevengracht. De foto wordt bijzonder doordat de zuring scherp is op de voorgrond en nog eens vager wordt herhaald op de achtergrond. Bovendien steekt het rozerode van de zuring mooi af tegen de verschillende groentinten in de achtergrond.

Grevengracht - Thea Croese

Tip 6 – Hollandse luchten

Natuurlijk moet er ook een foto van de prachtige Hollandse luchten bij zitten. Typisch Nederlands en beroemd geworden door de schilderijen van de Hollandse Meesters uit de Gouden Eeuw. Lisette maakte deze foto in het Wooldse Veen. Er is veel ruimte voor de lucht in deze foto, wat echt een sfeermaker is, samen met de weerspiegeling van de bomen in het water.

Wooldse Veen - Lisette Platjouw

Ontwerp | Advies

Aanleg | Onderhoud

Renovatie | Groenvoorziening

Hoveniersbedrijf
Bluiminck

Van Eedenstraat 11
7131PM Lichtenvoorde
T: +31 (0)544 373953
F: +31 (0)544 379340
www.Bluiminck.nl
info@Bluiminck

Voor:
Particulieren
Bedrijven
Instellingen

Tip 7 – scherptediepte

Deze prachtige foto van een insect werd gemaakt door Anouk in het Needse Achterveld. Door voldoende ruimte en een laag diafragma getal (f-getal) ontstaat er een kleine scherptediepte. Het onderwerp wordt scherp en alles eromheen vaag, waardoor het insect er echt uit springt.

Needse Achterveld - Anouk Nijkamp

Tip 9 – Less is More

Een heel bloemenveld, prachtig, maar hoe kun je dit mooi vastleggen? Jan heeft tijdens de Grevengracht fotosafari de keuze gemaakt om één bloem scherp te maken en een groter deel van het veld in beeld, maar onscherp. De Bokeh (luchtballen) op de achtergrond maken het plaatje compleet.

Grevengracht - Jan Naaldenberg

Tip 8 – nabewerking

Joost maakte deze herfstfoto op Landgoed Ampsen en was geïnteresseerd in nabewerking. Met hulp van Ria, heeft hij van de al mooie foto een bijzondere plaat gemaakt. Het is bijna een schilderij geworden met de berken, de herfstkleuren en de diepte in de foto.

Landgoed Ampsen - Joost Beernink

Tip 10 – samen in het veld

Anouk wist een mooie plaat te maken van een aantal Natuurkijkers in het Needse Achterveld. Hier leerden we van elkaar om door de bloemen heen te fotograferen voor een dromerig effect.

Needse Achterveld - Anouk Nijkamp

IVN Natuurapp

AUTEUR: ROBERT SCHADD

IVN heeft eind november de IVN Natuur app gelanceerd. Deze app vervangt de IVN Routes app.

Screenshots van de IVN Natuur app

De IVN Natuur app bevat echter niet alleen de wandelingen, fiets- en kanotochten en meerdaagse trektochten uit de IVN Routes app, maar nu ook alle andere IVN-activiteiten zoals:

- Wandelingen met gids
- Excursies
- Lezingen
- Natuuronderhoud
- Evenementen
- Etc.

voor zover de IVN vereniging deze op hun websites publiceren. Dit is een belangrijke verbetering ten opzicht van de oude IVN Routes app.

Aanvankelijk zou deze app al in april gelanceerd worden, maar de bouw van de app vergde veel meer tijd dan men vooraf had ingeschat. In de tussentijd hebben de routebeheerders van de IVN-afdelingen de gelegenheid gehad om mee te testen, verbeterpunten aan te dragen en uiteindelijk alle routes uit de IVN Routes app over te zetten naar de IVN Natuur app.

De IVN Natuur app is vanaf 28 november beschikbaar in de Play Store voor Android en hopelijk niet lang daarna in de App store voor IOS.

Ik ben zelf erg enthousiast over deze nieuwe IVN Natuur app en beveel deze app van harte aan voor alle IVN leden van Oost-Achterhoek.

KETTINGZAGEN SCHERPE AKTIE PRIJZEN

**GRATIS
5 LITER
ALKYLAAT
BRANDSTOF**
BIJ AANKOOP VAN EEN
KETTINGZAAG OF
BLADBLAZER

Eibergsestraat 199 | 7481 HJ Haaksbergen | T: 0545 221297

Warmer dan in 2023 was het nog nooit

AUTEUR: AUKE HOEKSTRA

Het jaar 2023 is op weg om het warmste jaar te worden sinds temperaturen wereldwijd worden gemeten. Dat voorspelt de Europese klimaatdienst Copernicus. De dienst baseert dit op metingen die erop duiden dat afgelopen maand de warmste september ooit was, nadat de afgelopen zomer ook al de warmste ooit was geweest. (...) Als gevolg daarvan was het aanzienlijk natter dan gemiddeld langs veel delen van de westkust van Europa, waaronder het westelijke Iberisch schiereiland, Groot-Brittannië, Ierland en Scandinavië. (...) Andere gebieden waren in september juist bovengemiddeld droog. Dat was het geval in het zuiden van Europa, het zuidoosten van de VS, Mexico, Centraal-Azië en Australië, waar de droogste september ooit werd geregistreerd.

De temperatuur lag in september circa 1,4 graden Celsius boven het gemiddelde voor die maand. (Tubantia, 06-10-2023, Buitenlandredactie).

Dat klinkt niet goed dit bovenstaande artikel uit de Tubantia.

Kijken we nu naar ons eigen land, dan zijn oktober en november op weg zeer nat te worden. Bijna elke dag regent het wel een keer. De Dinkel is ook buiten zijn oevers getreden, zie foto.

Nat, natst, nog steeds nat!

Het blijft maar doorgaan met de regen.

De dagen dat er geen neerslag valt zijn op de vingers van één hand te tellen. En de aantallen mm nemen maar toe. Zie boven. Nu ik dit vertel is het 14 november 2023. Ook de wind uit (meestal) het westen blijft maar doorstaan. Maar dan denk ik dat het natuurlijk wel herfst is. De ene na de andere depressie komt onze kant op. Het is niet anders. Hoort er bij.

Foto: Tonny Morsink

Op 11 november '2023 zie ik de volgende weksommen binnen komen:

- Enschede 33 mm.
- Almelo 37 mm.
- Zwolle 42 mm.

Hoe verder naar het westen, hoe meer de weksommen oplopen. Ja dan valt het wel weer mee hier.

Reinier van den Berg maakt zich geen zorgen over een bui meer of minder, maar wel over het klimaat.

Gemaakt in Needs Achterveld

Hondenweer

Waarschijnlijk komt het woord uit het oud-Nederlands en is het ontstaan uit het woord "ondeweer", dat erg slecht weer betekent. Gaandeweg is de spelling en uitspraak van het woord veranderd in hondenweer. En de honden hebben het weer gedaan

Hieronder volgt een stukje uit het boek 'Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen', van Jan Buisman.

Honden zijn heel nuttig en zelfs onmisbaar, onder meer als waakhond en trekhond. Maar ze zijn onder de huisdieren ook vaak het zwarte schaap. Vooral in de steden zwerven honderden broodmagere honden rond. De verwaarloosde dieren hebben een hondenleven. Soms vindt de overheid dat er te veel honden komen. Dan worden ze bij tientallen doodgeknuppeld en in de grachten gegooid. En als dan ook nog hondsdolheid wordt geconstateerd en de angst toeslaat dat die op mensen kan overslaan, is het hek van de dam en hebben de arme dieren geen schijn van kans.

Van massaal georganiseerd verzet is geen sprake. Het leven als waakhond, in een hok in de open lucht met een hek er om, is ook niet alles. En zwoegend onder een hondenkar en er ook nog bij hondenweer op uit moeten, is ook al niet wat het hondenhartje allereerst begeert. De arme dieren zijn 's avonds wel hondsmoe. Het is, wat je noemt, een hondenbaan. Het beste af lijkt wel de jachthond. Hij bezorgt zijn baasje, leider van de roedel, een lekker stuk wild en wordt dan verwend.

Breekt er bij warm weer, zoals nu in juli, een ziekte uit, dan is de hond meteen de zondebok. Honden verspreiden ongedierte en ziekten. Katten wassen zich, honden niet. Gevolg: wie met een hond naar bed gaat, staat met vlooiën op. Veel honden voelen zich zelden kiplekker. Wonderlijk genoeg lijden hun humeur en hun trouw daar niet onder. De hond likt de hand die hem slaat. Ja, de hond verdedigt zijn baasje tot de dood erop volgt (van de hond dan). Dat is nog eens hondentrouw! De Romeinen wisten dat al. Zij beitelde bij de drempel van hun huis: Cave Canem, Pas op de hond. Geld kruipt waar het niet gaan kan. De steden proberen uit de aanwezigheid van duizenden legale honden, dus met een baas, nog een slaatje te slaan. De municipaliteit van Rotterdam besluit op 5 augustus 1802 tot het heffen van belasting op huis-, stal-, jacht- en wachthonden. Het beleid is wat dubbel. Enerzijds hoopt men dat de belasting het aantal honden zal doen afnemen, anderzijds leveren meer honden meer geld op. De honden dragen een teken aan hun halsband dat er is betaald. Na 31 augustus 1802 moeten alle stal-, jacht-, en wachthonden gemuilband zijn. Het leven van een hond in het jaar 1802 is heel wat slechter dan in deze jaren.

WEER EN SPREUK

Droge december, droog voorjaar, droge zomer.

Op naar de zomertijd 2024,

Begin ook met composteren!

Het handige composteersysteem van EcoTe geeft u de mogelijkheid om uw groenafval eenvoudig te verwerken tot een geweldige bodemverbeteraar: Compost!

Er zijn bakken verkrijgbaar voor alle formaat tuinen. Vraagt u ons gerust naar wat er zoal mogelijk is. Meer informatie en prijzen via: info@ecote.nl

www.ecote.nl

Vereniging
Agrarisch
Natuurbeheer
Berkel & Slinge

- Landschapsonderhoud
- Landschapsinrichting
- Ondersteuning en advies
- Cursussen en excursies
- Akkerrandmengsel
- Plantgoed

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL
'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

Wenninkhof
hoveniers & groencentrum

www.wenninkhof.nl

Hoveniersbedrijf:

- Aanleg
- Renovatie
- Onderhoud van tuinen

Groencentrum:

- Ruim assortiment planten
- Gereedschap
- Cadeaushop

Hoerinkstegge 5 Winterswijk Meddo 0543-569302

Agenda

Op deze pagina zal vanaf nu alleen aandacht geschonken worden aan wandelingen van IVN-NMA. Voor de overige activiteiten verwijzen we naar de IVN/KNNV-folder en naar de websites:

www.ivn.nl/oost-achterhoek

www.knnv.nl/oost-achterhoek

www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Zondag 14 januari: Doorstapwandeling rond landgoed 't Suideras.

De route loopt voor een groot gedeelte over paden van landgoed 't Suideras. De naam 'Suideras' is waarschijnlijk afgeleid van 'Zuurhuis', een huis op zure grond.

Het landgoed behoort tot de landgoederenzone Baakse Beek. Het huidige kasteel is van 1891 en uitgevoerd in een rijke neorenaissancestijl. Het landgoed wordt doorsneden door het Stroomkanaal van Hackfort uit 1952, ook wel het groene kanaal genoemd. Dit kanaal waarborgt bij hoogwater de uitwatering van met name de Veengoot en de Baakse Beek in de IJssel.

Natuurlijk kan je een lunch meenemen en stevig schoeisel is handig. Honden mogen niet mee.

Start	10.00 uur, eind ca. 15.00 uur
Startplaats	St. Willibrorduskerk, Vierakkerstraatweg 31, Vierakker
Inlichtingen	Wim van den Brink 06 46124629, bwvandenbrink@live.nl

Zondag 11 februari: Wandeling rondom de Bronsbergen

We wandelen door een uniek historisch gebied. Enerzijds gaat de tocht door een voormalig veengebied, waarin het kasteel de Wildenborch ligt. En anderzijds loopt de route over de stuifduinen van de Bronsbergen uit de laatste ijstijd.

In de Bronsbergen ligt een klein heidegebied versholten met zeer oude jeneverbesstruiken. De oorspronkelijke heide is eind 1800 vol gepland met dennen, maar je komt er ook andere boomsoorten tegen.

Start	14.00 uur
Startplaats	Kruising Vordensebinnenweg/Galgengoorweg
Inlichtingen	Wybren Jouwsma, tel 0573 256250, w@jouwsma.nl

Zondag 10 maart: Wandeling landgoed Ampsen

In een tijd van stoeien met wateroverlast en droogte, willen we in deze wandeling vertellen over de problemen van landgoedeigenaren. Zo zullen we zien dat iedere tijd zijn eigen problemen heeft. Soms wordt het te droog, soms is het te nat. Met name droogte vraagt aanpassingen. Sommige bomen zijn beter bestand tegen wisselende omstandigheden dan andere. De wandeling gaat ook door een stukje parktuin, mogelijk zien we dan de eerste tekenen dat de lente niet lang meer op zich laat wachten.

Start	14.00 uur
Startplaats	Kruising Laan Ampsen / Oude Lochemseweg, Lochem
Inlichtingen	Alie Arfman 06 55518772, aliearfman@live.nl

Zondag 14 april: Wandeling landgoed 't Medler

Dit eeuwenoude landgoed tussen Vorden en Ruurlo had sterk te lijden onder de verdroging. Om dit probleem aan te pakken is de waterhuishouding onlangs ingrijpend aangepast. Tijdens de wandeling is goed te zien hoe de oorspronkelijke meanderende Baakse Beek in ere is hersteld. In het natte seizoen volgt het water nu een hele bochtige, ondiepe en brede loop. Daardoor wordt het water langer vastgehouden en in de bodem opgenomen. Bovendien is 30 hectare landbouwgrond omgevormd tot natuur: nieuw bos, kruidenrijk grasland en vochtig hooiland. De gidsen vertellen onderweg ook over de rijke geschiedenis van kasteel en landgoed.

Start	14.00 uur
Startplaats	Wiersserbroekweg, eerste splitsing vanaf de Mosselseweg
Inlichtingen	Homme Siebenga, homme@planet.nl

Fijn bezaagde planken en balken
Zitbanken / tafels
Picknickbanken
Sokkels

Haardhout
Rasterpalen
Kastanje hout

Kom bij ons langs en ruik/voel de producten!

Houthandel Nijweide
Kottenseweg 158
7115 AE Winterswijk

+31 (0)630520200
info@houthandelnijweide.nl
www.houthandelnijweide.nl

